

سوالات متن درس ۱۲ مطالعات هفتم

۱. تاکنون تعداد گونه گیاهی و گونه حشرات در ایران چقدر تخمین زده اند؟
حدود ۹ هزار گونه گیاهی به حدود ۶۰ هزار گونه حشرات

۲. کدام گونه گیاهی و جانوری مخصوص سرزمین ایران است؟
سوسن چلچراغ سمندر لرستانی و لاله واژگون

۳. چرا زیستگاه ها تخریب می شوند؟
فعالیت نادرست انسانها
از بین بردن جنگلها و مراتع
شکار بیش از حد و صید بی رویه
تولید زباله های زیان آور
فعالیت کارخانه ای و حمل و نقل و تولید مواد سمی

۴. مهمترین عامل از بین رفتن یا در معرض خطر قرار گرفتن برخی از گونه های گیاهی و جانوری چیست؟
فعالیت نادرست انسان ها

۵. انسان در بهره برداری از طبیعت و رفع نیازهای خود چگونه باید عمل کند؟
باید طوری برنامه ریزی و عمل کند که کمترین آسیب به محیط وارد شود.

۶. نابود شدن درختان جنگلی در یک ناحیه چه نتایجی دارد؟
با نابودی جنگل جانورانی که غذایشان را در این جنگلها بتس می آورند از بین می روند و تعادل طبیعت به هم می خورد.

۷. شکار بیش از حد و صید بی رویه جانوران چه پیامدی دارد؟
باعث کاهش بعضی از گونه های جانوری شده و به تدریج نسل این گونه ها رو به کاهش می گذارد یا در خطر انقراض قرار می گیرد.

۸. یکی از چیزهایی که زیستگاه ها را تهدید می کند چیست؟
زباله

۹. چرا زباله ها حیات زیستگاه ها را تهدید می کنند؟
زیرا بسیاری از زباله هایی که ما تولید می کنیم زیان آورند و سالهای زیاد در محیط باقی می مانند.

۱۰. افزایش جمعیت چه نتایجی برای محیط زیست دارد؟

هرچه جمعیت بیشتر می شود فعالیت های کارخانه و حمل و نقل و تولید مواد سمی هم بیشتر می شود و اثرات بدی بر زندگی گیاهان و جانوران دارند.

۱۱. مهمترین دلایل حفاظت از زیستگاه ها چیست؟

سیاسگزاری از نعمت های خداوند
لذت بردن از زیبایی ها و تفکر در آفرینش
حق حیات
وابستگی موجودات زنده به یکدیگر
فواید گیاهان و جانوران

۱۲. یکی از راه های شکرگزاری از نعمت های الهی چیست؟

رابطه درست و صحیح با طبیعت

۱۳. تخریب زیستگاه ها چگونه آرامش انسان را به هم میزند؟

اگر زیستگاه ها تخریب یا نابود شوند انسان از نعمت استفاده و دیدن زیبایی ها محروم می شود.

۱۴. آیا انسان تنها موجودی است که حیات دارند؟

خیر سایر موجودات زنده نیز دارند و مثل انسان مخلوق خداوند هستند.

۱۵. انسانها تا چه حد می توانند از طبیعت استفاده کنند؟

فقط در حدی که نیازهایش را برآورد کنند از طبیعت بهره برداری کنند و حق ندارند به دلیل زیاده روی در مصرف یا سود جویی گونه ها را نابود کنند.

۱۶. وقتی برخی از گونه های یک زیستگاه نابود می شود چه مشکلی به وجود می آید؟

غذای برخی گونه های دیگر کم می شود و آنگونه نیز شروع به کاهش می کند در نتیجه تعادل زندگی در آنجا به هم می خورند.

۱۷. گیاهان و جانوران چه فایده ای دارند؟

بعضی از جانوران و گیاهان منابع غذایی برای انسان هستند ما از گوشت برخی دام ها یا پرندگان میوه ها غلات سبزیجات و چای تغذیه می کنیم بعضی از گیاهان خاصیت دارویی دارند و برای درمان بیماری ها استفاده می شوند.

۱۸. مهمترین وظیفه سازمان حفاظت از محیط زیست چیست؟

مراقبت از زیستگاه های طبیعی کشور و جلوگیری از تخریب و آلودگی آنها.

۱۹. یکی از مشاغل مهم در سازمان حفاظت از محیط زیست چیست؟

محیط بانی

۲۰. وظیفه محیط بانان چیست؟

محیط بانان مسئول اجرای قوانین و مقررات محیط زیست در یک منطقه هستند و از منطقه تحت نظارت خود بازدید می کنند و کلیه رویدادها یا فعالیت ها را که موجب تخریب محیط زیست می شوند شناسایی می کنند.

۲۱. محیط بان ها چه مواردی را به سازمان حفاظت از محیط زیست گزارش می کنند؟
قطع درختان بوته کنی شکار غیر قانونی روشن کردن آتش آلودگی های محیط زیستی یا سیل و طغیان رودخانه ها

۲۲. برخی از کارهایی که ما می توانیم برای حفظ محیط زیست انجام دهیم سه مورد نام ببرید؟
هرگز گلها را نچینید

در صورت امکان در محل زندگی خود درخت و گل بکارید
در زمستان که هوا سرد است برای پرندگان آب و دانه بگذاریم تا از مرگ آنها جلوگیری شود.

.....

۲۳. منطقه حفاظت شده به چه منطقه ای گفته می شود؟
سازمان حفاظت محیط زیست برخی از مناطق کشور را که در آنجا حفظ و تکثیر نسل جانوران یا گیاهان اهمیت خاصی دارد به عنوان منطقه حفاظت شده اعلام می کند این منطقه ممکن است جنگل مرتع یا دشت و کوهستان باشد.

۲۴. سه مورد از مناطق حفاظت شده ایران را نام ببرید؟
منطقه جنگل های حرا در آب های خلیج فارس
دشت ارژن در فارس
اشترانکوه در لرستان

۲۵. در منطقه حفاظت شده چه مقرراتی وجود دارد؟
شکار و صید یا قطع درختان و از بین بردن گیاهان در این منطقه ممنوع است.

۲۶. اصل ۵۰ قانون اساسی چه چیزی را مطرح می کند؟
در جمهوری اسلامی ایران حفاظت محیط زیست که نسل امروز و نسل های بعد باید در آن حیات رو به رشدی داشته باشند وظیفه عمومی تلقی می گردد و...

تهیه کننده رضا غیبی دبیر مطالعات ناحیه دو ارومیه

حفاظت از زیستگاه‌های ایران

درس ۱۲

دانستید که شرایط جغرافیایی ایران موجب شده است که ایران تنوع زیادی در گونه‌های گیاهی و جانوری داشته باشد.

برای مثال، تاکنون حدود ۹۰۰۰ گونه گیاهی در ایران شناسایی و نام‌گذاری شده است و یا حشرات ایران را حدود ۶۰,۰۰۰ گونه

تخمین زده‌اند.

۱

بد نیست بدانید بعضی از گونه‌های گیاهی و جانوری مخصوص سرزمین ایران هستند و در جاهای دیگر جهان یافت نمی‌شوند.

به تصویر گونه‌های زیر توجه کنید. درباره آنها چه می‌دانید؟

دشت لاله‌های واژگون -
چهارمحال و بختیاری

سمندر لرستانی

سوسن چلچراغ - گیلان

درخت سرو (کهنسال‌ترین موجود
زنده ایران)، ابرکوه، یزد

۲

نکته مهم

• چرا زیستگاه‌ها تخریب می‌شوند؟

به‌طور کلی، مهم‌ترین عاملی که موجب شده است برخی از گونه‌ها برای همیشه از بین بروند یا برخی از گونه‌ها در معرض خطر قرار

۵

۴

۳

بگیرند، فعالیت‌های نادرست انسان‌ها بوده است.

پس ما در بهره‌برداری از طبیعت و رفع نیازهای خودمان باید طوری برنامه‌ریزی و عمل کنیم که کمترین آسیب به محیط وارد شود.

برای مثال، کشیدن راه و ساختن خانه‌ها یا شهرها، بدون تفکر و برنامه‌ریزی، جنگل‌ها یا مراتع را از بین می‌برد، برخی برای تأمین

زغال و سوخت، درختان را قطع می‌کنند.

وقتی درختان جنگلی در یک ناحیه نابود می‌شوند، جانورانی نیز که غذایشان را در این جنگل‌ها به دست می‌آورند، از بین می‌روند

۶

و تعادل طبیعت به هم می‌خورد.

اگر دیدید که جنگل ها را قطع می کنند باید به سازمان محیط زیست اطلاع دهید.

اگر حیوانات به محل زندگی شما آشفال می ریختند شما قبول میکردید؟ پس چرا ما به طبیعت زباله میریزیم....

آیا خوب است ما هم زباله ها را در محیط زندگی شما بریزیم؟

- ۳ • شکار بیش از حد و صید بی رویه نیز باعث کاهش بعضی گونه های جانوری شده است. وقتی شکارچیان برای تفریح یا استفاده از پوست، شاخ و استخوان، با محاصره حیواناتی مثل گورخر، آهو یا پرندگان در یک دشت به آنها حمله می کنند، به تدریج نسل این گونه ها رو به کاهش می گذارد یا در خطر انقراض قرار می گیرد.
- ۳ • یکی از چیزهایی که حیات زیستگاه ها را تهدید می کند، زباله است. زیرا بسیاری از زباله هایی که ما تولید می کنیم، زیان آورند و سال های زیاد در محیط باقی می مانند.
- ۹ • گازهای سمی که از اتومبیل ها یا کارخانه ها به هوا و آب وارد می شوند یا سم هایی که در آفت کش های کشاورزی وجود دارد، اثرات بدی بر زندگی انسان ها، گیاهان و جانوران دارند.

فعالیت

- ۱- گفت و گو کنید : با توجه به اطلاعاتی که از تخریب زیستگاه ها به دست آوردید اولاً مهم ترین عامل نابودی حیات وحش چیست؟ ثانیاً اگر قرار باشد شما مسئول برنامه ریزی و حفاظت بعضی گونه های جانوری بشوید، کدام گونه را انتخاب می کنید؟ چرا؟
- ۲- آیا می دانید روز هوای پاک چه روزی است؟ اعلام این روز، چه وظایفی را به ما یادآوری می کند؟

بعضی از گونه‌های* جانوری کمیاب ایران که با خطر انقراض روبه‌رو هستند :

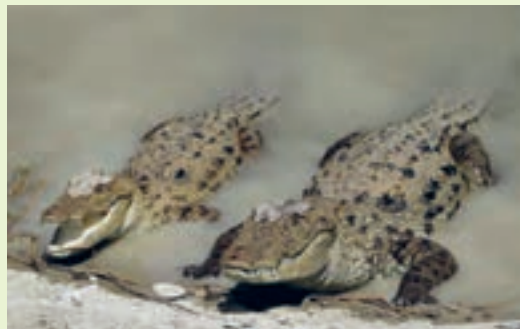
یوزپلنگ ایرانی

منطقه زیست : شاهرود، طبس، بافق، زرنند و نائین
ویژگی : ۱۱۲ تا ۱۳۵ سانتی متر با دمی به اندازه ۶۶ تا ۸۴ سانتی متر و وزن ۳۵-۳۴ کیلوگرم ، سرعت دویدن : ۱۰۰ کیلومتر در ساعت ولی به مدت کوتاه.
غذای خود را از شکار روباه، شغال، خرگوش و میش به دست می‌آورد.

گاندو (تمساح ایرانی)

منطقه زیست : سواحل جنوب به‌ویژه چابهار و ایرانشهر
ویژگی : طول حدود ۳ متر، گوشتخوار و دارای پوزه است، اما به انسان‌ها آسیبی نمی‌رساند. گاندو دم قوی دارد که می‌تواند استخوان‌های یک پستاندار بزرگ جثه را خرد کند.

هویره

منطقه زیست : مناطق خشک و دشت‌های نیمه‌بیابانی
ویژگی : پرنده‌ای مهاجر با طول حدود ۶۰ سانتی متر از نوک منقار تا دم و وزن حدود ۵ تا ۱۶ کیلوگرم.

گورخر ایرانی

منطقه زیست : نواحی داخلی و اطراف بیابان‌های ایران
ویژگی : حدود ۲ متر طول بدن، وزن ۲۹۰ کیلوگرم، رنگ آن نسبت به فصل تغییر می‌کند و نسبت به اسب پاهای کوتاه‌تری دارد.

بعضی از گونه‌های جانوری ایران که از بین رفته‌اند.

نسل ببر مازندران حدود پنجاه سال پیش منقرض شد.

آخرین شیر ایرانی حدود هفتادسال پیش در دزفول مشاهده شده است.

• چرا از زیستگاه‌ها حفاظت می‌کنیم؟

ایران دارای تنوع زیستی* است. شاید از خودتان سؤال کنید که چرا حفظ تنوع زیستی مهم است؟ یا چرا مراقبت از زیستگاه‌ها

لازم و ضروری است؟

برخی از مهم‌ترین دلایل حفاظت از زیستگاه‌ها عبارت‌اند از:

۱۱

• **سیاسگزاری از نعمت‌های خداوند:** خداوند، محیط زندگی انسان

را سرشار از تنوع و زیبایی آفریده است تا انسان‌ها از نعمت‌های خدا استفاده کنند.

یکی از راه‌های شکرگزاری از نعمت‌های الهی این است که رابطه

۱۲

درست و صحیح با طبیعت داشته باشیم.

۱۱

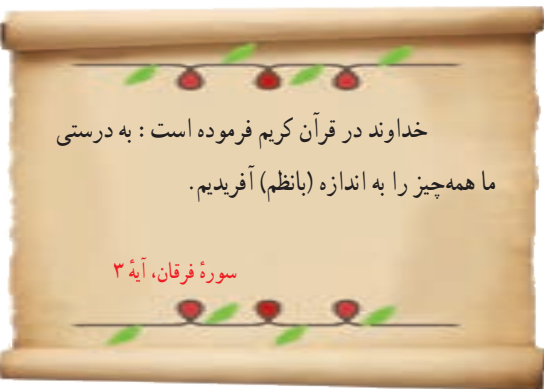
• **لذت بردن از زیبایی‌ها و تفکر در آفرینش:**

انسان از دیدن منظره‌های طبیعی لذت می‌برد. ما با دیدن جلوه‌های طبیعی به عظمت آفرینش خداوند پی می‌بریم. همه ما وقتی اوقات فراغت خود را در دامن طبیعت می‌گذرانیم احساس آرامش بیشتری می‌کنیم.

اگر زیستگاه‌ها، تخریب یا نابود شوند، انسان از نعمت

۱۳

استفاده و دیدن این زیبایی‌ها محروم می‌شود.

۱۱

• **حق حیات:** انسان، تنها موجود زنده روی زمین

نیست، سایر موجودات زنده نیز حق حیات دارند و مثل

۱۴

انسان، مخلوق خداوند هستند.

انسان‌ها می‌توانند فقط در حدی که نیازهایشان را

برآورده کنند، از طبیعت بهره‌برداری کنند و حق ندارند به

دلیل زیاده‌روی در مصرف یا سودجویی، گیاهان یا حیوانات

۱۵

را نابود کنند.

سواحل زیبای کشور ما؟؟ چرا

۱۱

● **وابستگی موجودات زنده به یکدیگر:** همه موجودات زنده برای ادامه زندگی به یکدیگر وابسته هستند. در علوم سال پنجم

۱۶

خواندید که یکی از وابستگی‌ها، زنجیره غذایی* است. وقتی برخی گونه‌های یک زیستگاه نابود می‌شوند، غذای برخی گونه‌های دیگر کم می‌شود و آن گونه نیز شروع به کاهش می‌کند، در نتیجه تعادل زندگی در آنجا به هم می‌خورد. آیا می‌توانید در این مورد مثالی بزنید؟

۱۱

● **فواید گیاهان و جانوران:** بعضی از جانوران و گیاهان منابع غذایی برای انسان‌ها هستند. ما از گوشت برخی دام‌ها یا پرندگان و میوه‌ها، غلات، سبزیجات و چای تغذیه می‌کنیم. بعضی از گیاهان خاصیت دارویی دارند و برای درمان بیماری‌ها استفاده می‌شوند.

۱۷

بخشی از داروهایی که در داروخانه‌ها فروخته می‌شوند از عصاره گیاهان به‌دست آمده است.

ایران یکی از کشورهای پر محصول در زمینه گیاهان دارویی است. توجه به فعالیت‌های علمی در زمینه گیاهان دارویی و همچنین

توسعه فعالیت‌های اقتصادی مرتبط با آنها، می‌تواند کمکی جدی برای اقتصاد کشور باشد.

۳- کاریکاتور این درس در صفحه ۶۵ چه پیامی دارد؟ توضیح دهید.

۴- به چند گروه تقسیم شوید.

هر گروه با راهنمایی معلم به قرآن کریم مراجعه کنید و این آیات را پیدا کنید و معنی آنها را در کلاس بخوانید و با هم درباره پیام آیه گفت‌وگو کنید.

سوره انعام (آیه ۹۹) سوره یس (آیات ۳۵-۳۲) سوره هود (آیه ۶۰) سوره الرحمن (آیات ۱۲-۱۰)

فهرست سوره‌های قرآن را بررسی کنید و تعدادی از سوره‌هایی را که به نام یک گیاه یا جانور است، بیابید.

۵- فهرستی از اشیایی که از چوب درختان تهیه شده است و در منزل شما وجود دارد تهیه کنید و به کلاس بیاورید.

● چگونه از زیستگاه‌ها حفاظت می‌کنیم؟

آیا تاکنون نام سازمان حفاظت از محیط‌زیست را شنیده‌اید؟

دانش آموزان یک مدرسه به همراه معلمشان در یک اردوی علمی یک روزه، از طبیعت شهر خود بازدید کردند. آنها با ساختمان‌هایی در کنار رودخانه یا در میان طبیعت سرسبز و زیبای شهر مواجه شدند که اجازه ساخت‌وساز در آنها وجود نداشت و غیرقانونی ساخته شده بودند.

به نظر شما، چنین کارهای غیرقانونی، چگونه به محیط‌زیست ما آسیب می‌رساند؟ افراد سودجود چه

حقی از ما ضایع می‌کنند و ما چه وظیفه‌ای در مقابل افرادی که به فکر طبیعت نیستند، داریم؟

۱۸ ● در کشور ما، سازمانی وجود دارد که مهم‌ترین وظیفه آن حفاظت از محیط زیست، مراقبت از زیستگاه‌های طبیعی کشور و

۱۹ جلوگیری از تخریب و آلودگی آنهاست. یکی از مشاغل مهم در این سازمان «محیط‌بانی» است.

محیط‌بان‌ها مسئول اجرای قوانین و مقررات محیط‌زیست در یک منطقه هستند.

محیط‌بان‌ها از منطقه تحت نظارت خود، بازدید می‌کنند و کلیه رویدادها یا فعالیت‌هایی را که موجب تخریب محیط‌زیست می‌شوند شناسایی می‌کنند.

۲۱ برای مثال، آنها ممکن است قطع درختان، بوته‌کشی، شکار غیرقانونی، روشن کردن آتش، آلودگی‌های محیط‌زیستی یا سیل و طغیان رودخانه را در یک مکان مشاهده کنند و آن را به سازمان

گزارش دهند. بدین ترتیب محیط‌بانان با همکاری سایر اعضای سازمان از آلودگی و تخریب محیط‌زیست جلوگیری می‌کنند.

آیا می‌دانید که تعدادی از محیط‌بانان شجاع و متعهد، در سال‌های گذشته جان خود را برای حفظ محیط زیست کشور عزیزمان، فدا کرده و شهید شده‌اند؟

«دانش آموزان عزیز، حفاظت از محیط زیست فقط مخصوص سازمان حفاظت از محیط زیست نیست، بلکه وظیفه همه ما است».

ما چه کمکی می توانیم بکنیم؟

همه قسمت های زیر بخوانید سه مورد حفظ کنید.

۲۲

بعضی از کارهایی که شما می توانید برای حفاظت از محیط زیست انجام دهید :

- هرگز گل ها را نچینید. گل های وحشی را در مسیر راه ها و جاده ها لگد مال نکنید.
- در صورتی که می توانید، در محل زندگی خودتان درخت و گل بکارید تا زیستگاه طبیعی کوچکی برای حیوانات درست کنید.
- می توان با گذاشتن یک ظرف آب در حیاط خانه به صدها پرنده کمک کرد. در هنگام ریزش برف، باید برای حیوانات غذا ریخت تا از مرگ آنها جلوگیری شود.
- ته مانده سفره را با حفظ نظافت در گوشه ای از ایوانک (بالکن) یا باغچه بریزیم تا به تغذیه پرندگان کمک کنیم.
- استفاده از کاغذ مسامی است با بریدن درختان جنگلی! در مصرف کاغذ و دستمال کاغذی بسیار دقت کنید. کاغذها و روزنامه های باطله را جدا کنیم تا بازیافت شوند.
- تصمیم بگیریم وسایل تزئینی که از پوست و اعضای بدن حیوانات وحشی درست شده (مانند روباه، سنجاب، سمور و ...) نخریم و آنها را تبلیغ نکنیم.
- اگر به منطقه جنگلی می رویم، تا حد ممکن (امکان) آتش روشن نکنیم و اگر این کار را کردیم در هنگام ترک محل آن را کاملاً خاموش کنیم.
- زباله ها را در جنگل رها نکنیم و زباله های خانه مان را نیز، تا جایی که می توانیم تفکیک کنیم.
- اگر آلودگی مهمی در محل زندگی شما رخ داد با مسئولان سازمان حفاظت محیط زیست یا شهرداری منطقه تماس بگیرید و به آنها اطلاع دهید.

اکنون در کلاس گفت و گو کنید : کدام یک از این موارد را شما یا اعضای خانواده تان تا به حال انجام داده اید؟ کدام یک را تصمیم

می گیرید از این به بعد انجام دهید؟ چه موارد دیگری را برای حفاظت از زیستگاه ها پیشنهاد می کنید؟

● منطقه حفاظت شده

۲۳

سازمان حفاظت محیط زیست، برخی از مناطق کشور را که در آنجا حفظ و تکثیر نسل جانوران یا گیاهان اهمیت خاصی دارد، به عنوان منطقه حفاظت شده اعلام می کند. این منطقه ممکن است جنگل یا مرتع* یا دشت و کوهستان باشد.

برای مثال، منطقه جنگل های حرا در آب های خلیج فارس و دشت ارژن در فارس و اُشترانکوه در لرستان از مناطق حفاظت شده کشور ما هستند.

سوال مهم ۲۴

در منطقه حفاظت شده، مقررات خاصی برای حفظ گیاهان و جانوران تعیین می شود؛ برای مثال، شکار و صید یا قطع درختان و

۲۵

از بین بردن گیاهان در این منطقه ممنوع است.

دشت ناز، ساری، مازندران

اصل ۵۰ قانون اساسی

در جمهوری اسلامی ایران، حفاظت محیط زیست که نسل امروز و نسل های بعد باید در آن حیات رو به رشدی داشته باشند، وظیفه عمومی تلقی می گردد و . . .

۲۶

فعالیت

۶- با توجه به آنچه در درس ششم خواندید، محیط بانان با چه خطراتی روبه رو می شوند که باید خود را در مقابل آنها بیمه

کنند؟

۷- کاربرگ شماره (۱۰) (چه اتفاقاتی می افتد اگر . . . ؟) را در کلاس انجام دهید.

۸- از اصل پنجاهم قانون اساسی جمهوری اسلامی چه می فهمید؟ کدام جمله در این درس همین مطلب را می گوید؟

۹- به چند گروه تقسیم شوید. با راهنمایی معلم، هر گروه مجموعه تصاویری از مناظر زیبای طبیعی ایران گردآوری یا پوستری درباره محیط زیست طراحی کند. پوسترها یا مجموعه تصاویر را به دیوار کلاس نصب کنید و زیر هر تصویر نام محل یا زیر هر پوستر یک پیام بنویسید. هیئت داورانی تشکیل دهید تا بهترین ها را انتخاب کند. دلایل برنده شدن هر تصویر یا پوستر باید در کلاس اعلام شود.